

A TELJES KÖRŰ ELEKTRONIKUS ÜGYINTÉZÉS KÖZIGAZGATÁSI BEVEZETÉSÉNEK 2018. ÉVI TAPASZTALATAI

A digitális fordulópont az élenjáró szervezeteknél

SÁNTHA GYÖRGY¹

Abstract

2018. január 1-je minden bizonnyal fontos dátum lesz a magyar közigazgatás fejlődéstörténetében. Nemcsak azért, mert ettől a naptól váltotta fel a korábbi közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvényt (a továbbiakban: Ket.²) az Általános közigazgatási rendtartás (a továbbiakban: Ákr.³), hanem mert ugyancsak ettől a naptól hatályos teljes terjedelmében az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (E-ügyintézési törvény).

Bár ez ma még nem mindenki számára egyértelmű, az Ákr. és az E-ügyintézési törvény együttes alkalmazásának megkezdése Magyarországon az egyik legnagyobb horderejű lépést jelenti a társadalmi és gazdasági folyamatok digitális átalakítása felé. Egyfelől, mert ezek a jogszabályok alapjaiban változtatják meg az ügyintézési folyamatokat és ezzel a közigazgatási szervezeti kultúrát, másfelől mert a hangsúlyt az eddigi papír alapú ügyintézésről immáron ténylegesen és egyértelmű módon elektronikus irányba terelik.

Az elektronikus ügyintézés 2018. évi bevezetésének jelentőségét nem utolsó sorban a változások intézményi dimenziói adják. 2018. január 1-jével 12 intézménycsoportban mintegy 4500 közfeladatot

ellátó, illetőleg közszolgáltatásokat nyújtó szervezet vált teljes körű elektronikus ügyintézési szolgáltatások biztosítására kötelezetté, amely a magyar közigazgatási szervezetrendszer tekintve már bőven túl van a kritikus tömegén. Ha pedig azt a mintegy 800 ezer gazdálkodó szervezetet is idesoroljuk, akik esetében az új jogszabályok 2018 elejétől kötelezővé tették az állammal (önkormányzatokkal) való elektronikus kapcsolattartást, akkor válik nyilvánvalóvá, hogy a változások ezúttal mindenkit érintenek, és lényegében nem maradt lehetőség a kibúvára.

Minden túlzás nélkül megállapítható tehát, hogy a magyar közigazgatásban ezekben az években történik meg a digitális átállás. Szakmai, társadalmi és gazdasági hatásait tekintve igazi reformról beszélhetünk, melynek még számtalan – csak hosszútávon értékelhető – következményei lesznek Magyarországon.

A cikk első felében a szerző az elektronikus ügyintézés biztosítására kötelezett szervezetek két nagyobb csoportját mutatja be: az „élenjáró”, valamint a „sodródó” intézményeket. A cikk másik felében egy olyan, nagyobb önkormányzati szervezet kerül bemutatásra, amely minden bizonnyal élen jár a papír alapú hivatali működés digitális átalakításában. Ennél a szervezetnél 2018 nyarán egy olyan – az elektronikus ügyintézés bevezetésére fókuszáló – audit folyt le, amely napra pontosan meg tudta határozni azt az időpontot, amikor bejövő, illetőleg a kimenő hiteles elektronikus dokumentumok száma meghaladta a könyvelt (ajánlott, tértivevényes) postai küldemények számát. Ez egy nagyon fontos változásra utal a közigazgatási intézmények mindennapi működésében, amelynek szükségszerű, hogy jelentős társadalmi, gazdasági hatásai legyenek – ráadásul a korábban vártnál rövidebb időn belül.

Az első fontos e-ügyintézési eredmények ellenére ugyanakkor a széles körű társadalmi kommunikáció mindaddig háttérbe szorult Magyarországon. A Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács részéről a szerző éppen ezért tartja fontosnak a nyilvánosság számára is jobban megvilágítani az új szabályozás megszületésének körülményeit, illetőleg a teljes körű elektronikus ügyintézés közigazgatási bevezetésének első tapasztalatait.

¹ Jogász, európai uniós szakjogász, közigazgatás-fejlesztési és szervezetfejlesztési szakértő, minősített vezetési tanácsadó (Certified Management Consultant, CMC) közigazgatási jogi doktorandusz és felkért oktató (PPKE). Közigazgatási pályafutását 2000-ben a Miniszterelnöki Hivatal Közigazgatás- és Területpolitikai Államtitkárságán kezdte, 2003-tól az Igazságügyi Minisztérium fejlesztéspolitikai és stratégiai ügyekért felelős szervezeti egységeit vezette. 2008 és 2011 között az Állami Számvevőszék szakmai innovációért és módszertani fejlesztésekért felelős szervezeti egységeit, valamint az ÁSZ Integritás Projektjét vezette. 2011 és 2015 között, majd 2017-től a Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács e-közigazgatási és adatpolitikai szakértője, 2011-től az eGov Tanácsadó Kft. vezető tanácsadója.

² 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól.

³ 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról.

Short summary of introducing full electronic administration in the public sector

Electronic administration report on over the past years

1st of January, 2018 must be an important date in the history of Hungarian public administrative development. Not just because this is the day when the new Code on Public Administrative Procedure entered into force, but also because the new Act CCXXII of 2015 on electronic administration and trusted services is applicable in its full extent from the same day.

Although, it is still not entirely obvious for everyone, starting simultaneous application of the two above mentioned acts will be one of the largest steps toward digital transformation of social and economic processes in Hungary. Once, because these new legislations are going to change the basis of administrative processes and the culture of public administrative institutions, secondly because these acts put real emphasis on electronic technologies instead of paper based procedures.

The significance of introducing electronic administration emerges in the dimension of institutional changes. From the 1st of January, 2018 approximately 4500 public organisations had become obliged to provide full electronic administration services in all cases. This number of public administrative institutions is far beyond of critical mass. And if we count with the 800.000 economic organs that have been forced to keep electronic contact with State and local authorities, it becomes more obvious that legislative

changes will concern all this time, and there will not be any chance for avoidance.

It is no exaggeration to say that digital switchover occurs during these days in the Hungarian public administration. From the perspective of professional, social and economic effects we can speak about a real reform that shall have numerous long term consequences. In the first half of the article Author describes organisations had become obliged to provide full electronic administration services in two major groups: a) organisations “*are on the edge*” and b) organisations “*are lagging behind*”. In the second half of the article a larger local governmental authority is shown that is certainly on the edge in changing paper based office operation for digital communication. An e-administrational audit was carried out at this authority in Summer, 2018 that proved the exact date when the number of digital postal documents have already exceeded the number of paper documents. This is a very important change in every day operation of public administrative organisations that must cause significant social and economical effects within a shorter period than it was expected earlier.

Despite the first important results, wide-reaching communication is still lagging behind in Hungary. In this publication National Council for Telecommunication and Information Technology considers it important to make circumstances of new legislation clearer for the public and to sum up very first experiences of introducing full electronic administration in the Hungarian public administration.

Ahogy az azzal korábbi írásunkban⁴ már részletesebben foglalkoztunk, egy 2011-ben elvégzett közigazgatási jogi akadálymentesítés⁵ eredményeként az elmúlt években megteremtődtek a közigazgatás digitális átállásának szabályozási alapjai. Ezzel párhuzamosan – egy globális trendet követve – Magyarországon is fokozatosan haladt előre az a történelmi jelentőségű technológiaváltó folyamat, amelynek eredményeként közigazgatásunk lépésről-lépésre elszakad a papír alapú működéstől, és átáll az információ alapú közszolgáltatás-szervezésre.

Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy ma már aligha említhető olyan közigazgatási szerv, „*ahol a napi működés nem elektronikus eszközökkel támogatott, ahol a napközben keletkező dokumentumokat nem tárolják el elektronikusan, illetőleg ahol nem használnak internetet. A munkahelyi infrastruktúra és a munkavégzés tárgyi eszközfeltétele mostanra elektronikusan meghatározott (ezen belül egyre inkább felhő⁶ alapon működik),*

a különféle nyilvántartások alapvetően elektronikusan léteznek, amelyek tekintetében jelenleg a legnagyobb kihívást – adattisztítást követően – a szabványos és rekonstruálható (vö. interoperabilitás) adatcserék megoldása jelenti.”⁷ A szervezetek közötti információ- és dokumentumcseréje alapvetően elektronikusra módosult. Ma már nem definiálható olyan közigazgatás-fejlesztési projekt, amely ne tartalmazna információs technológiai (IT) elemeket.

Nyilvánvaló tény tehát, hogy Magyarországon is megérkezünk a digitális közigazgatás korszakába, ám – ahogyan erre korábban is felhívtuk a figyelmet – a technológiaváltást a külső kapcsolatrendszerekben is érvényesíteni kell. Ezért kellett törvényben szabályozni az ügyfelekkel való elektronikus kapcsolattartást, és ezért kell 2018. január 1-je óta a létező összes ügytípusban a teljes körű elektronikus ügyintézés lehetőségét biztosítani az ügyfelek számára.

Az elektronikus ügyintézésről szóló törvény⁸ 2018. január 1-jei hatályba lépését követően az állami és önkormányzati szervek idén tehát tömegesen állnak át az elektronikus

⁴ Ld. SÁNTHA György: *A teljes körű elektronikus ügyintézés közigazgatási bevezetésének tapasztalatai – e-ügyintézési beszámoló az elmúlt évekről*, Új Magyar Közigazgatás, 11. évf. 3. szám, 52–60. o.

⁵ Ld. a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény és egyes kapcsolódó törvények, valamint a miniszteri hatósági hatáskörök felülvizsgálatával összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXXIV. törvényt – azt a Ket. novellát, amely 2012. áprilistól bevezette a „*szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatásokra*” (ún. SZEÜSZ-ökre) épülő új e-közigazgatási modellt.

⁶ A felhő (*cloud*) alapú számítástechnika lényege, hogy az informatikai szolgáltatásokat nem egy konkrét hardver eszközről nyújtják, hanem az

üzemeltetést biztosító szolgáltató különböző – térben akár egymástól jelentős távolságra lévő – információs technológiai eszközein elosztva. Ezeket a szolgáltatásokat a felhasználók publikus (internetes) hálózatokon keresztül (publikus felhő), vagy privát (helyi vagy internetes) hálózatokon keresztül (privát felhő) érhetik el.

⁷ Ld. ugyanott, 56. o.

⁸ Ld. az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (továbbiakban: e-ügyintézési törvény).

kapcsolattartásra, amelynek során a hatósági ügyintézésben is mind következetesebben teljesítik a 4. elektronikus ügyintézési szinttel⁹ szemben elvárt szolgáltatási követelményeket. Utóbbi lényege, hogy az ügyintézés az elejétől a végéig elektronikus mederben halad, amely során mind az ügyfelek beazonosítása (személyhitelesítés), mind az iratok szignálása, aláírása (dokumentumhitelesítés), mind pedig a kapcsolódó illetékek és igazgatási szolgáltatási díjak lerovása (e-fizetés) elektronikus úton biztosított.

1. Az e-ügyintézési törvény végrehajtására való felkészültség

2018. év végéhez érve az látható, hogy az e-ügyintézési törvény által elektronikus ügyintézésre kötelezett – ún. e-ügyintéztet biztosító szervek – mezőnye felbomlott. Az e-ügyintézési törvény 1.§ 17. pontja alapján 12 – a valóságban még ennél is több, az alábbi ábra szerinti legalább 14 – csoportba sorolható e-ügyintézési szervek eltérő módon teljesítik az e-ügyintézési törvény előírásait.

1. ábra

Az e-ügyintézési tv. szerinti e-ügyintéztet biztosító szervek

A Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács szakértői által szerzett tapasztalatok alapján a fenti 14 intézményi csoport mentén két nagyobb halmaz rajzolódik ki:

- azon intézmények köre, akik fegyelmezetten követik a törvényi szabályozást, és mostanra a gyakorlatban is elől járnak működő e-ügyintézési szolgáltatásokkal („*élenjárók*”);
- azon intézmények, akik – vagy mert iránymutatásra, segítségre várnak, vagy mert valamilyen okból kevesebb időt és erőforrást tudtak a teljes körű elektronikus ügyintézés bevezetésére fordítani – mostanra lemaradtak az e-ügyintézési törvény szerinti feladatok teljesítésében („*sodródók*”).

⁹ Az Európai Bizottság 2002-ben publikált (később felülvizsgált) *eEurope Stratégia és Akcióterv* c. dokumentuma értelmében az elektronikus ügyintézés öt szintje: 1. Információs szint, 2. Egyirányú e-ügyintézési szint, 3. Kétirányú e-ügyintézési szint, 4. Teljes körű e-ügyintézés, 5. Személyre szabott e-ügyintézés.

1.1. „Élenjáró” szervek

Természetesen ez egy erőteljes leegyszerűsítés, hiszen a közel 4500 e-ügyintéztet biztosító szervezet helyzete és napi gyakorlata ennél sokkal bonyolultabban – pl. módszertanilag megalapozott e-ügyintézési auditok eredményeként – írható le. Mindenesetre a teljesítménybeli különbségek mostanra egyre nyilvánvalóbbak.

A „*terepen*” szerzett tapasztalatok alapján az „*élenjárók*” csoportjába tartozik a központi államigazgatási szervek többsége (így a minisztériumok, központi hivatalok és a rendvédelmi szervek), valamint a területi államigazgatási szervek (fővárosi és megyei kormányhivatalok). Esetükben fontos hajtóerő a kormányzati hierarchia, illetőleg a közigazgatásért felelős minisztertől – az e-közigazgatásért felelős belügyminisztertől – való közvetlen függés. Az élenjárás esetükben elsősorban azt jelenti, hogy fegyelmezetten követték a törvényi szabályozást, rendszeres kapcsolatot tartottak a Belügyminisztériummal és a NISZ Zrt.-vel, amelynek eredményeként 2018. január 1-jével megoldották annak lehetőségét, hogy ügyfél oldalról bármilyen ügyben biztosított legyen az elektronikus ügyindítás lehetősége. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy adott ügytípusokhoz rendelt egyedi elektronikus űrlapok¹⁰ segítségével, vagy egyébként – a röviden csak „*e-Papírként*” hivatkozott – általános célú elektronikus kéreleműrlap szolgáltatás segítségével lehetővé tették a személyazonosítással és dokumentumhitelesítéssel kombinált űrlapbeküldést és ügyindítást. (Az első 10 hónapban ilyen dokumentumból több mint 400 ezret küldtek be az ügyfelek a hivataloknak.)

Ez nem jelenti azt, hogy ezt követően 2018. év elejétől hivatali oldalon is teljesen elektronikus mederben zajlik az ügyek szignálása és érdemi feldolgozása. Sőt! Ezen szervek esetében jelenleg pontosan az jelenti az újabb kihívást, hogy felnőjenek a teljesen elektronikus és automatizált belső ügykezelési és ügyintézési folyamatszerzés jelentette kihívásokhoz. Itt most csak röviden utalunk arra, hogy ehhez egy sor szervezettervezési feladatot kell megoldani és ütemezetten koordinálni:

- automatizálni kell a jelenleg manuális ügykezelési folyamatokat (érkeztetés, iktatás);
- biztosítani kell az elektronikus szignálást, és a dokumentumok szervezeten belüli elektronikus aláírását;
- az elektronikus iratkezelő és dokumentummenedzsment rendszerekbe integrálni kell jó néhány központi elektronikus ügyintézési szolgáltatást (KEÜSZ) és szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatást (SZEÜSZ);¹¹

¹⁰ Ami az alkalmazott elektronikus űrlap technológiákat illeti, Magyarországon meglehetősen változatos kép rajzolódik ki. Egyszerre vannak jelen a mostanra elavultnak tekinthető, ún. vastag kliens megoldások (ilyen a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogelődjei által az adóbevallásokhoz 15 évvel ezelőtti kifejlesztett, Java támogatású ÁNYK űrlap), valamint a modernebb – vékony kliens megoldásokra épülő – webes űrlapok. Utóbbiak körében ráadásul jelenleg egymással „*versenyeznek*” a nagyobb európai uniós fejlesztési projekteken kifejlesztett online űrlap technológiák (pl. EKEIDR, iFORM), és az egyes intézmények az egyedi fejlesztésű webes űrlap megoldásai.

¹¹ Erre vonatkozóan az e-ügyintézési törvény 25.§ (3) bekezdése tartalmaz minimum előírásokat (ld. pl. központi személyazonosítás megoldása (KAÜ), a biztonságos kézbesítés (BKSZ) és a dokumentumhitelesítés (Go-

- az iratkezelő rendszer, továbbá az egyes belső szakrendszerek között – interfészfelcsatlakozásokkal, rendszerintegrációkkal – meg kell oldani az oda-vissza történő elektronikus adatátadást;
- folyamatokat kell felülvizsgálni, átalakítani és újjászervezni;
- szabályzatokat kell módosítani, szükség esetén új szabályzatokat kell készíteni;
- a kollégák és az ügyfelek számára folyamatos tájékoztatást kell biztosítani;
- szükség szerint képzéseket kell szervezni.

Az e-ügyintézési gyakorlatban ugyancsak elől járnak a települési önkormányzatok, amelyek esetében a hajtóerőt az Önkormányzati ASP Projekt jelenti. Utóbbi háttérben az önkormányzati ASP rendszerről szóló 257/2016. (VIII. 31.) Korm. rendelet áll, amelynek lényege, hogy a Kormány – a Magyar Államkincstár útján – egy központi alkalmazás-szolgáltatási (*Application Service Provider – ASP*) rendszert működtet. Az ASP rendelet a helyi önkormányzatok túlnyomó része számára kötelező jelleggel írja elő a Kincstár által fejlesztett alkalmazáskomponensek (iratkezelő rendszer, gazdálkodási rendszer, ingatlanvagyon-kataszter, önkormányzati adórendszer, ipar- és kereskedelmi rendszer, hagyatéki leltár rendszer, e-ügyintézési portál és önkormányzati települési portálrendszer) használatát. Az e-ügyintézési törvény hatálya alá tartozó települési önkormányzatok több lépcsőben csatlakoznak, amelyek vonatkozásban meg kell különböztetnünk egymástól az alábbi négy csoportot:

1. Az ASP 1.0 és ASP 1.5 projekt keretében 2018-ig az ASP szakrendszerekhez csatlakozott önkormányzatok, mintegy 1700 szerv;
2. a Magyar Államkincstár a Kormányzati Informatikai Fejlesztési Ügynökség és a NISZ Zrt. konzorciumában megvalósuló ASP 2.0 projektbe bevont, az ASP rendszermodulokhoz 2018. január 1-jétől csatlakozó önkormányzatok: mintegy 1300 szerv;
3. az ASP 2.0 projektbe bevont, 2019. január 1-jétől csatlakozó önkormányzatok: 144 db szerv;
4. az ASP 2.0 projektbe közvetlenül nem bevont, az ASP rendszerhez a későbbiekben interfészes úton csatlakozó, ezen belül az ASP adóigazgatási szakrendszerhez 2019. január 1-jével csatlakozó önkormányzatok: 43 db szerv.

A különböző csatlakozási turnusok és az egyes csoportok eltérő jellemzői miatt mostanra jelentős különbségek alakultak ki az egyes önkormányzatok között. Így bár a 4. („interfészes”) csoportba tartozik a legkevesebb önkormányzat, ennek a csoportnak a felkészültségi jellemzői mostanra nagyon eltérőek lettek. Míg ugyanis a rendszerszervező önkormányzatok számára – legalábbis a már működő ügyintéző modulokon belül – az önkormányzati ASP rendszer teljes körű e-ügyintézési megoldást nyújtott, addig az interfészesen csatlakozó önkormányzatoknak önerőből kellett a teljes körű elektronikus ügyintézés bevezetésével kapcsolatos feladatokat megoldaniuk. Ők ráadásul 2017-ben nem kapták meg azokat

a tájékoztató anyagokat és képzéseket, amelyeket a korábbi csatlakozási körökbe vont önkormányzatok. Az interfészesen csatlakozó önkormányzatok ezért nehezen tudták azonosítani a számukra releváns információkat, és kezdetben egyáltalán nem volt világos számukra az e-ügyintézési törvény és az ASP rendelet egymáshoz való viszonya. Az interfészesen csatlakozó önkormányzatok emiatt is sok esetben a 2019. január 1-től hatályos ASP csatlakozással kapcsolatos feladatok értelmezésével foglalkoztak, ahelyett, hogy az e-ügyintézési törvény 25.§ (3) bekezdésében 2018. január 1-jétől előírt minimum követelmények teljesítésére koncentráltak volna.

Mindennek következményeként az interfészesen csatlakozó önkormányzatok csoportja további három részre szakadt:

- jól beazonosíthatóvá váltak azok az „élenjáró” önkormányzatok, akik mindig is kiemelt ügyként kezelték az e-ügyintézési szolgáltatásnyújtást, alapból tájékozottabbak voltak, időben felfigyeltek a változásokra, ütemezetten, tudatosan kezdtek felkészülni, és időben teljesítették az e-ügyintézési **törvény szerinti** határidős feladatokat (cikkünk második részében egy ilyen önkormányzattal foglalkozunk);
- idővel kirajzolódott a „küszöb alatt átcúszó”, félmegoldásokat alkalmazó önkormányzatok köre, akiknek elsősorban a formális megfelelés és a szankciók elkerülése volt fontos;
- végül beazonosíthatók lettek „elveszett” önkormányzatok is, akik maguktól nem jöttek rá, hogy mi a feladat, amely miatt ők feltétlenül külső segítségre szorulnak.¹²

Mivel a központi koordináció nem tudott kellően erős lenni (a figyelmet több ezer szervezet között kellett megosztani, a Belügyminisztériumban működő Elektronikus Ügyintézési Felügyelet pedig mindössze egy tucatnyi embert jelent) így az, hogy egy önkormányzat melyik csoportba került, láthatóan nagyon nagy mértékben függ a helyi vezetés állapótól – elsősorban a jegyzők, aljegyzők és a hatósági terület vezetőinek e-ügyintézésre való nyitottságától, leterheltségétől és – nem utolsósorban – személyes ambícióitól, szakmai igényességétől. Ez a mindennapi jogalkalmazás és az e-ügyintézési törvény egységes szakmai színvonalú végrehajtása miatt ugyanakkor nagyon kockázatos helyzetet teremt, amit megfelelő szakmai koordinációval feltétlenül kezelni kell. Ezen intézményi csoport felkészültségi jellemzői ráadásul azért is fontosak, mert itt található a fővárosi kerületek többsége, a megyeszékhelyek és a megyei jogú városok, ahol az ország lakosságának csaknem fele (mintegy 4,04 millió fő) él, és ahol az e-ügyintézési szolgáltató felületek működésminősége alapvetően hat az ügyfelek hétköznapjaira, a vállalkozások és a polgárok elégedettségére.

Az elektronikus ügyintézészt biztosító szervek között mindenképpen az élenjárók csoportjába sorolandó az Országos Bírósági Hivatal és a bírósági szervezet (Kúria, ítéltáblák, törvényszékek, járásbíróságok és kerületi bíróságok, közigazgatási és munkaügyi bíróságok). Itt a hajtóerőt az a hagyomány jelenti, hogy a bírósági szervezet már két évtizeddel

vCA) megoldása, ügyintézési rendelkezések lekérdezése (RNY), elektronikus fizetés megoldása, kapcsolódás a személyre szabott elektronikus ügyintézési felülethez (SZÜF), stb.)

¹² Az egyes önkormányzatok megnevezésétől most szándékosan eltekintünk, mivel cikkünkben inkább a generális jelenségek leírását és a tanulságok levonását tartjuk fontosnak.

ezelőtt megkezdte az igazságszolgáltatási folyamatok digitális átalakítását, amely mellett évről-évre jelentős erőforrásokat fordít elektronikus ügyintézési megoldások bevezetésére.¹³ Ennek eredményeként digitalizációs szempontból napjainkra az ügyvédi és közjegyzői tevékenység lett a az egyik legmagasabb arányban transzformált szakma. Ma már természetes, hogy az ügyvédek és a közjegyzők elektronikusan írnak alá dokumentumokat, illetve hogy a cégdokumentumokat ún. es3-mas formátumban¹⁴ küldik meg az ügyfeleknek.

A Perkapu¹⁵ 2016. július 1-jei „megnyitásával” a cégeljárás felül a polgári peres eljárásokban (beleértve a fizetési meghagyással szembeni ellentmondást és egyes közigazgatási peres eljárásokat) is kötelezővé vált a bíróságokkal való elektronikus kapcsolattartás. Ennek értelmében ha a fél jogi képviselővel jár el, a jogi képviselő a keresetlevelet, továbbá minden egyéb beadványt, okirati bizonyítékot kizárólag elektronikusan az űrlapbenyújtás támogatási szolgáltatás igénybevételével (jelenleg ÁNYK formátumban) nyújthatja be a bírósághoz, továbbá ettől kezdve a bíróság is elektronikusan kézbesít iratokat a jogi képviselő részére. Az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet a perkapu szolgáltatást a gazdálkodó szervezetek és jogi képviselők hivatalos elérhetőségeként 2018. január 31-ével megszüntette, ezzel az időponttal a Perkapu szerepét egységesen a Cégkapu szolgáltatásai vették át.¹⁶

Ugyancsak fontos fejlesztési eredmények várhatók a „Digitális Bíróság” elnevezésű kiemelt projekt megvalósításától, amelynek eredményeként az ügyfelek a jövőben személyes

¹³ A bírósági eljárások digitális transzformációja még az 1990-es évek közepén megkezdődött a cégalapítási eljárást támogató elektronikus egyablakos ügyintézési szolgáltatással (a bejegyzéshez kapcsolódóan az adószám és KSH-szám automatikus megkérésével), mely 2005 és 2008 között a teljes körű elektronikus cégeljárás bevezetésével folytatódott. Az elektronikus cégeljárásról és a cégiratok elektronikus úton történő megismeréséről szóló 2003. évi LXXXI. törvény 2005. szeptember 1-jével a korlátozott felelősségű társaságok meghatározott változásbejegyzési ügyeiben, valamint a részvénytársaságok cég- és változásbejegyzési ügyeiben lehetővé tette az elektronikus ügyintézést. Ezt követően a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 2006. július 1-jével valamennyi gazdasági társasági forma, majd 2007. január 1-jével minden cégforma esetében a papíralapú eljárás mellett választhatóvá tette az elektronikus cégeljárást is. A rendszer teljes kiépítése 2008. július 1-jén fejeződött be, amikor a papíralapú eljárás megszűnt, és helyét – kizárólagos jelleggel – az elektronikus cégeljárás vette át.

¹⁴ Az es3 formátumú fájl a dokumentumok elválaszthatatlan részeként elektronikus aláírást és időbélyegzőt tartalmaz.

¹⁵ A Perkapu 2018. január 31-ig a gazdálkodó szervezet törvényes vagy szervezeti képviseletét ellátó személy, illetve az ügyvéd (különösen az ügyvédi iroda) személyes Ügyfélkapuján kívül is lehetővé tette a bíróságokkal és más hatóságokkal (közigazgatási szervek, jegyzők) történő elektronikus kapcsolattartást. Az elektronikus kapcsolattartás egyebekben 2013. január 1. napjától a törvényszékek első fokú ügyeiben még csak választható lehetőségként volt jelen, mely 2015. július 1-től valamennyi bíróságon – azaz a járásbíróságokon és a törvényszékeken is, első- és másodfokú ügyekben egyaránt – választható eljárási mód lett. A Perkapu helyébe – az e-ügyintézési technológiák egységesítése jegyében – 2018. február 1-jével a Cégkapu lépett.

¹⁶ A Cégkapura 2018. november elejéig 490 ezer gazdálkodó szervezet regisztrált, akik ezen időig 1,1 millió küldeményt küldtek be Cégkapun keresztül a különböző hivataloknak (forrás:

<https://hirlevel.egov.hu/2018/11/12/tobb-mint-490-ezer-felhasznalo-es-11-millio-kuldemeny-a-cegkapun/>)

megjelenés nélkül, a nap 24 órájában, gyorsan, ingyenesen, online hozzáférhetnek majd a bíróságon folyamatban lévő ügyekkel kapcsolatos információkhoz. A jelenleg már folyamatban lévő fejlesztések érintik a bírósági határozatkezes rendszert, a projektben továbbá – az ún. Központi Kormányzati Szolgáltatás Busz (KKSZB) SZEÜSZ¹⁷ integrálásával – megteremtik a közhiteles nyilvántartásokhoz való kapcsolódás lehetőségét is. Mindezek eredményeként az OBH és a bírósági szervezetrendszer 2018. év elejétől Cégkapun keresztül tart kapcsolatot az ügyvédekkel, illetőleg Hivatali kapun keresztül kommunikál a vele együttműködő szervezetekkel – így pl. az ügyészi szervezettel vagy a Magyar Bírósági Végrehajtói Karral. A bírósági szervezet irányába jelenleg alapvetően ÁNYK űrlapokon keresztül, illetőleg e-Papír szolgáltatás igénybevételével lehet kérelmet benyújtani, míg maguk a bíróságok – válaszágon – e-aktákba helyezik az általuk expedált dokumentumokat, illetőleg szervezeti aláírással látják el a különböző határozatokat (vagy éppen a bírósági végrehajtók irányában a végrehajtási lapot).

A bíróságokat az ügyészi szervezet kisebb lemaradással követi, igaz itt nem is olyan jelentős a közvetlen kapcsolattartás és az elektronikus ügyfélforgalom, mint a bíróságok esetében. A Legfőbb Ügyészség még 2009-ben nyert el egy 614 millió Ft-os európai uniós (EKOP) támogatást az ügyészségi eljárások elektronizálására, amelynek célja egy olyan, modulszerűen felépülő és flexibilisen bővíthető integrált rendszer létrehozása volt, amely képes az ügyészségre érkező e-mailek és más elektronikus adatok fogadására.

E cikk megírásakor a kamarákkal és a köztisztviselőkkel kapcsolatban viszonylag kevés információ állt rendelkezésre, ezen intézménycsoport felkészülési helyzetével összefüggésben ugyanis a Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács szakértői nem rendelkeztek teljes rálátással. Ezzel együtt egy gyors tájékozódás alapján is megállapíthatók, hogy az igazságügyi ágazathoz sorolható kamarák (a Magyar Ügyvédi Kamara, a Budapesti Ügyvédi Kamara, a Magyar Országos Közjegyzői Kamara) kellő időben reagáltak a jogszabálmódosításokra, és viszonylag jelentős erőforrásokat fordítottak a felkészülési folyamatokra támogatására. Az említettek felül a Magyar Bírósági Végrehajtói Karnál is folyamatban van egy nagyobb fejlesztés az Integrált Végrehajtói Informatikai Rendszer létrehozása érdekében.

A kamarai típusú, illetve egyéb köztisztviselők, között a Magyar Építész Kamara és a Magyar Mérnöki Kamara határidőre elkészítette és benyújtotta a Belügyminisztérium Elektronikus Ügyintézési Felügyeletnek a törvényben előírt dokumentumokat, illetve elkészítette a szükséges belső za-

¹⁷ A Központi Kormányzati Szolgáltatás Busz (KKSZB) egy, az IdomSoft Zrt. által fejlesztett és üzemeltetett szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatás. A „busz” kifejezés egy olyan – a számítógépes architektúra rendszerekben definiált – alrendszerre utal, amely lehetővé teszi adatok rendszerek, illetve adatbázisok közötti továbbítását. Az IdomSoft Zrt. az együttműködő szervek, valamint a szolgáltatáshoz önkéntesen csatlakozott egyéb szervezetek információs rendszereinek automatikus információátadási felületeinek csatlakoztatásával, ennek hiányában információátadási szolgáltatásként biztosítja az egymás közötti automatikus információátadási biztonságos feltételeit. A szolgáltatás igénybevételéhez csatlakozási megállapodást kell aláírni.

bályzatokat. Ezen felül több, e körbe tartozó szervezet az elsők között kezdeményezte a teljes körű e-ügyintézés bevezetéséhez szükséges SZEÜSZ integrációkat a NISZ Zrt.-nél (pl. Magyar Kormánytisztviselői Kar, Magyar Rendvédelmi Kar, Magyar Szabványügyi Testület, Magyar Orvosi Kamara).

Az egyéb, a törvény hatálya alá tartozó szervezetek¹⁸ közül többnek (pl. Magyar Nemzeti Bank, Kormányzati Ügyfélnonal, Országgyűlési Őrség, Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zrt.) az volt jellemző az eljárására, hogy időben felvették a kapcsolatot a Belügyminisztériummal törvényben foglalt kötelezettségeik teljesítése érdekében, majd ezt követően az elektronikus közigazgatásért felelős tárca közvetlen irányításával igyekeztek teljesíteni kötelezettségeiket. E szervezetek között mindenképpen kiemelendők még azok, amelyek meghatározott ügyeik e-ügyintézési törvény szerinti elektronikus intézését önkéntesen vállalták (így pl. az E.ON Közép-Dunántúli és Dél-Dunántúli Gázhálózati Zrt. vagy a DÉMÁSZ Hálózati Elosztó Kft.).

1.2. „Sodródó” szervek

Az e-ügyintézési törvény előre látható alkalmazási nehézségei miatt a jogalkotó 2017-ben módosította az e-ügyintézési törvényt, és bevezette az „önhibán kívüli akadályozottság” fogalmát. Ennek értelmében a Kormány felhatalmazást kapott, hogy „...rendeletében meghatározza azon elektronikus ügyintézés biztosító szerveket, amelyek az e törvényben foglalt feltételeket önhibájukon kívül nem tudják teljesíteni”.¹⁹ Az önhibán kívüli akadályozottság jelentősége, hogy ez esetben az e-ügyintézési törvény szerinti „elektronikus kapcsolattartásra nincs lehetőség, az elektronikus kapcsolattartás vonatkozásában az elektronikus ügyintézésre kötelezett ügyfelet elektronikus ügyintézésre nem kötelezettek kell tekinteni”,²⁰ azaz e-ügyintézés biztosítására kötelezett szervnek az e-ügyintézési törvény meghatározott részeit így nem kell alkalmaznia. A kisé megkésett törvényi felhatalmazás alapján a törvény teljes körű alkalmazására előírt 2018. január 1-jei határidő előtt két nappal lépett hatályba az e-ügyintézési végrehajtási rendelet módosító 521/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet, amelynek 1. számú melléklete 12 olyan szervezetet azonosított,²¹ amelyek esetében önhibájukon kívül áll fent akadályozottság.²²

¹⁸ Ld. az e-ügyintézési törvény 1. § 17. pont *k)* és *l)* alpontjaiban meghatározott, hatósági jogkör gyakorlására feljogosított, valamint az önkéntes csatlakozó szervezeteket.

¹⁹ Ld.: 2015. évi CCXXII. törvény 27. § (4) bekezdése, mely 2017. december 21-től hatályos.

²⁰ Ld.: 2015. évi CCXXII. törvény 27. § (5) bekezdése, mely 2017. december 21-től hatályos.

²¹ Ld.: Nemzeti Választási Iroda, NKM Áramszolgáltató, NKM Földgázszolgáltató, Dunántúli Regionális Vízmű, ÉM Regionális Vízművek, Tiszamenti Regionális Vízművek, Miniszterelnöki Kabinetiroda, Magyar Államkincstár (az ONYF tekintetében), EMMI (a TAO ügyekben), Emberi Erőforrások Támogatáskezelő, Szerencsejáték Felügyelet, Látvány-csapatsport országos sportági szakszövetsége.

²² A szabályozás beépült a 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet 3. mellékletébe, mely az akadályozottság időtartamát legfeljebb 2018. július 31-i határidővel állapította meg.

Az akadályozottság nagyjából négy okból volt meghatározható:

- a közigazgatási intézményrendszer nagyszabású átalakítása során²³ – egyebek mellett egyes intézmények megszüntetése vagy összevonása miatt – bizonyos szervezeteknél aránytalanul nagy feladatot jelentett volna az elektronikus ügyintézés bevezetéséhez szorosan kapcsolódó párhuzamos szervezetfejlesztés – így pl. a Magyar Államkincstárnál (a megszűnő ONYF feladatok tekintetében), az Emberi Erőforrások Minisztériumánál (a TAO ügyekben, illetőleg az Emberi Erőforrások Támogatáskezelő esetében);
- a közelgő 2018. évi országgyűlési választások előtt néhány hónappal a Nemzeti Választási Irodát vagy épp a Miniszterelnöki Kabinetirodát érintően nem volt célszerű nagyszabású szervezetfejlesztési feladatokat végrehajtani;
- egyes szervezetek feladatellátásában nincs kiemelt jelentősége a hiteles elektronikus kapcsolattartásnak (így pl. a Szerencsejáték Felügyelet vagy a Látvány-csapatsport Országos Sportági Szakszövetsége esetében);
- végül az kezdettől ismert volt, hogy az e-ügyintézési törvény hatályának közműszolgáltató szervekre történő kiterjesztése a legnagyobb ügyfélforgalmú szolgáltatóknál (így pl. az NKM Áramszolgáltatónál és Földgázszolgáltatónál, a Dunántúli, Észak-Magyarországi és a Tiszamenti Regionális Vízműveknél) jelentős kihívást jelent, amely miatt esetükben ugyancsak indokolt volt a felkészülési idő kiterjesztése.

Az utóbb említett közműszolgáltatókkal kapcsolatban jegyzendő meg, hogy e-ügyintézással kapcsolatos korábbi szabályozáshoz²⁴ képest az e-ügyintézési törvényben jelentős újdonságot jelentett, hogy az Országgyűlés – az 1. § 17. pont *l)* alponttal – a törvény hatályát 2018. január 1-jével a közüzemi szolgáltatókra is kiterjesztette. Ez egy nagyon ambiciózus jogalkotói lépés volt, amely valóban reform erejű változásokat generálhat Magyarországon. Az ugyanis tény, hogy a lakosság és a vállalkozások havi rendszerességgel bonyolított rezsijellegű ügyei sokkal nagyobb adminisztratív terhet generálnak a hétköznapiakban, mint az államigazgatási szervekkel való *ad hoc* kapcsolattartások. Így pl. rezsijellegű ügyeket havonta mintegy 4 millió háztartásnak, illetve 650 ezer társas vállalkozásnak kell intéznie, míg okmányügyeket jellemzően csak akkor, ha személyi okmányaink érvényessége ideje (5-10 évente) lejár.

Mivel a közművek e-ügyintézési szempontú „megregulálásának” nem volt korábban hagyománya, az e-ügyintézési törvény – a fokozatosság jegyében – nem az összes közüzemi szolgáltató számára írta elő a teljeskörű elektronikus ügyintézés bevezetésének kötelezettségét. Az értelmező rendelkezések 33. pontjában a „közüzemi szolgáltatók” fogalma alá a törvény azokat a vállalkozásokat sorolja, melyek törvény alapján

²³ Ld. a központi hivatalok és a költségvetési szervek formában működő minisztériumi háttérintézmények felülvizsgálatával kapcsolatos intézkedésekről szóló 1312/2016. (VI. 13.) Korm. határozatot.

²⁴ Ld. a közigazgatási hatósági eljárási és szolgáltatás általános szabályairól szóló, korábbi, 2004. évi CXL. törvény (Ket.) elektronikus ügyintézésről szóló X. fejezetét.

- víziközmű-szolgáltatást,
- távhőszolgáltatást,
- települési szilárd és folyékony hulladék (...) szolgáltatást,
- kéményseprő-ipari szolgáltatást,
- egyetemes postai szolgáltatást, (...)
- villamosenergia- (...) szolgáltatást,
- valamint földgáz- (...) szolgáltatást nyújtanak és a szolgáltatásaikért a tárgyévet megelőző évben havonta átlagosan legalább 150 000 számlát bocsátottak ki.²⁵

Ezeknek a ügyfélforgalmi feltételeknek Magyarországon jelenleg 17 nagyobb közüzemi szolgáltató – pl. a Nemzeti Közművek (korábban: FŐGÁZ, DÉMÁSZ), ELMŰ, FŐTÁV, Fővárosi Csatornázási Művek, Fővárosi Vízművek vagy pl. vidéken, vagy a Dél-Dunántúli Regionális Vízművek Zrt., stb. – felel meg, így ők alkotják azt az intézménycsoportot, amelynek az e-ügyintézési törvény végrehajtására fel kellett készülnie.²⁶

Mivel a Magyar Állam a fentiekben felül több közműszolgáltató vállalatban is tulajdonos, a közműszolgáltatók menedzsmentjére 2017. második felében egyre nagyobb nyomás helyeződött a tekintetben, hogy ezek az intézmények is készüljenek az e-ügyintézési törvény 2018. január 1-jei hatályba lépésére. A feladat mindazonáltal azon közműpiaci szereplők számára is nehéznek bizonyult, akik szervezeti átalakulással nem voltak érintettek, éppen ezért a közműszolgáltatók 2017 őszén közösen igyekeztek azt a stratégiát érvényre juttatni, hogy vagy kérjenek halasztást/felmentést a Belügyminisztériumtól az e-ügyintézési törvény végrehajtása alól, vagy határozzák meg közösen azt a néhány fontos ügyet, amelyeket a kötelezett szervek 2018. január 1-jétől elektronikusan intéznek majd.

A Belügyminisztérium elzárkózott az e-ügyintézési törvény átmeneti rendelkezéseinek módosításától – mondván, hogy a felkészülésre volt két éve a kötelezetteknek, ugyanakkor egy „menekülési utat” is megnyitott az „önhibáján kívül akadályozott” szervek fogalmának törvényi pontosításával, továbbá a már említett e-ügyintézési végrehajtási rendelet módosításával,²⁷ amelynek mellékletében az NKM Földgázszolgáltató Zrt. és a az NKM Áramszolgáltató Zrt. is megjelent.

A közműszolgáltató intézménycsoport ezzel két részre szakadt. Meghatározható egyfelől az e-ügyintézési törvényben leszakadó – akadályoztatásukat bejelentő – szervek köre, valamint azon szolgáltatók köre, akik 2017-ben jelentősebb energiát fektettek a felkészülési folyamatba. Utóbbiak között emelhetők ki azok a szolgáltatók, melyek idejében csatlakoz-

²⁵ Ld. a 2015. évi CCXXII. törvény 1.§ 33. pontját.

²⁶ Velük kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy a magyar közműpiaci az elmúlt években jelentős átalakuláson ment keresztül, amelynek eredményeként a Magyar Állam egyre koncentráltabban gyakorolja tulajdonosi jogait. Az Állam 2015. április 1-jei hatállyal előbb létrehozta az Első Nemzeti Közműszolgáltató Zrt.-t (ENKSZ), majd később, 2017. január 1-jén az NKM Nemzeti Közművek Zrt.-t, amelynek legfontosabb társaságai a korábbi Főgáz Zrt. (ma: NKM Földgázszolgáltató Zrt.) és a korábbi DÉMÁSZ (ma: NKM Áramszolgáltató Zrt.) A Nemzeti Közművek Zrt. az állami közműszolgáltató rendszer egységes irányítását biztosítja, míg az engedélyezési, illetőleg közvetlen közműszolgáltatási tevékenységet a Nemzeti Közművekhez tartozó vállalatok végzik.

²⁷ Lásd a 521/2017. (XII. 29.) Korm. rendeletet.

tak a NISZ Zrt. e-Papír szolgáltatásához (pl. a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt., a Fővárosi Vízművek Zrt., a Dunántúli Regionális Vízmű Zrt., az Alföldvíz Zrt.), különösképpen pedig azok a szolgáltatók, akik „meghatározott ügyek törvény szerinti elektronikus intézését” önkéntesen vállalták (E.ON Közép-Dunántúli és Dél-Dunántúli Gázhálózati Zrt., DÉMÁSZ Hálózati Elosztó Kft.).

Végül a közműszolgáltatói intézménycsoporton belül – speciális helyzetű szereplőként – feltétlenül ki kell emelni a Magyar Posta Zrt.-t, amely nem csak e-ügyintézési biztosító, kötelezett szervként, de 2014 óta 5 db SZEÜSZ/KEÜSZ szolgáltatás²⁸ vonatkozásában e-ügyintézési szolgáltatóként is jelen van az e-ügyintézési térben. A Magyar Posta közreműködik továbbá a Központi Érkeztetési Rendszer (KÉR) működtetésében, amennyiben tehát a KÉR használatára kötelezett központi államigazgatási szervekhez érkező papír alapú küldemények a Magyar Posta Orczy téri Elektronikus Posta Központjába (EPK) érkeznek, ahol megtörténik a küldemények hagyományos érkeztetése, bontása és érkeztető azonosítóval történő ellátása. Ezt követően a papír alapú dokumentumok nagy teljesítményű szkennerek segítségével digitalizálásra kerülnek, majd elektronikus dokumentumként (megfelelő hitelesítéssel és érkeztetési adatokkal együtt), tisztán elektronikus úton jutnak el az intézményekhez további feldolgozásra és ügyintézésre.

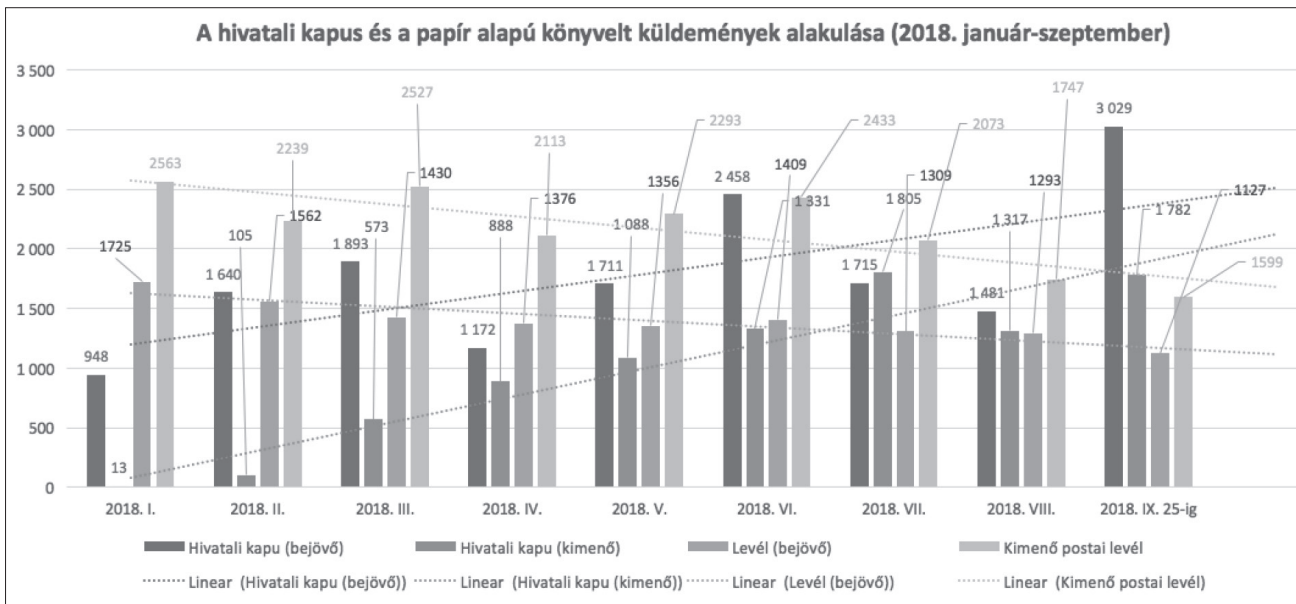
A Magyar Posta elkötelezettségét támasztja alá a 2016-ban mintegy 2,4 Mrd Ft összegű európai uniós (KÖFOP) forrásból megkezdett „Hivatalos küldeménykövető” kiemelt projekt is, amelynek lényege, hogy a postai könyvelt levélküldemények (belföldi és bejövő nemzetközi ajánlott, tértivevényes levelek és hivatalos iratok) egy erre kialakított felületen minden ügyfél számára követhetők lesznek a feladástól az átvételig.

2. Áttörés az elektronikus kapcsolattartásra való átállásban az e-ügyintézési törvény végrehajtásában élenjáró szerveknél

Egy, a Fővárosi Önkormányzatnál 2018. szeptemberében végzett felmérés eredményeképpen nagy bizonyossággal kijelenthető, hogy 2018. nyaráig egyfajta digitális áttörés történt az e-ügyintézési törvény végrehajtásában élenjáró szerveknél. Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatalánál augusztus vége óta az elektronikus dokumentum-forgalom már mind a bejövő, mind a kimenő könyvelt küldemények esetében meghaladta a hagyományos postai küldemények arányát. Ennek pedig már rövid időn belül is mérhető és jelentős társadalmi és gazdasági hatásai lesznek.

Egy, az e-ügyintézési törvény alkalmazására irányuló audit eredményeként megállapítást nyert, hogy Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatalánál 2018. év eleje óta folyamatosan csökken a papír alapú könyvelt postai küldemények száma – a januári 1725-ről szeptemberre 1127 db-ra (-35%) –,

²⁸ Ld.: elektronikus irat hiteles papír alapú irattá alakítása (HIBRID), papír alapú irat hiteles elektronikus irattá alakítása (INVERZ HIBRID), kézbesítési szolgáltatás (KSZ), biztonságos kézbesítési szolgáltatás (BKSZ), iratérvényességi nyilvántartás (IÉNY).

2. ábra

*A hivatali kapus és a papír alapú könyvelt küldemények számának alakulása 2018-ban
Forrás: Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatala (2018.09.29.)*

miközben folyamatosan és meredeken nőtt az elektronikus küldemények aránya. A bejövő elektronikus küldemények száma 2018. január és szeptember között 948-ról 3029 db-ra változott (+220%), a kimenő küldemények száma 2018. január óta a kezdeti 13 db-ról mostanra 1782-re.

A fővárosi vizsgálatok jelentőségét az adja, hogy immáron empirikusan is igazolható, a közigazgatás 2018 folyamán szép csendben átvált az elektronikus formában is hiteles kapcsolattartásra, illetőleg az elektronikus ügyintézésre – mind ügyfelei, mind pedig a többi közigazgatási (együttműködő) szerv vonatkozásában.

Még sokan nem értik – a közigazgatási szakemberek is kételkednek –, jó magam azonban meg vagyok győződve arról, hogy a magyar közigazgatás fejlődéstörténetében a 2018. év jelenti azt a fordulópontot, amelyhez elérve a közigazgatásban is megtörténhet a „*digitális átállás*”. Az e-ügyintézési törvény kiemelt jelentőséggel és joghatással bíró passzusainak 2018. január 1-jei alkalmazását követően ezekben a hónapokban az állami és önkormányzati intézmények egymás után, tömegesen állnak át az elektronikus kapcsolattartásra. Nyilvánvalóan nem lehet kivétel az állami és az önkormányzati igazgatás sem. Ezért is érdekesek a fenti adatok.

A grafikonon látható, hogy a Fővárosi Polgármesteri Hivatalnál előbb 2018. március közepéig a bejövő könyvelt küldemények esetében mérték, hogy a Hivatali kapun keresztül fogadott dokumentumok meghaladják a hagyományos postai küldemények havi számát, majd ezt követően – 2018. augusztus 31-ig – már a kimenő könyvelt (ajánlott, tértivevényes) küldemények esetében is az volt látható, hogy a Hivatali kapun keresztül kiküldött iratok száma meghaladja a postai küldemények számát.

Ezek nagyon lényeges változások napjainkban, melyeknek drámai gazdasági és társadalmi hatásai lehetnek. Az állami tulajdonú Magyar Posta Zrt. vonatkozásában például egyáltalán nem elhanyagolható negatív gazdasági hatásként kell

értékelni, hogy 4500 intézmény esetében 1-2 éven belül több száz ezres levélforgalom tűnik majd el az elektronikus ügyintézési térben. Az is kizárható, hogy ennek ne legyenek a levélkézbesítőkre (átképzésükre, elbocsátásukra) kiható következményei.

Mindenképpen pozitív hatásként értékelhető ugyanakkor egy jelentős idő- és költségmegtakarítás, amely – az ügyfeleknek és a költségvetési szerveknek egyaránt – jelentkezik majd a következő években. A további kutatást és mérést igényel, hogy az így megtakarított papírmennyiség Magyarországon hány lombos fa életét menti meg, illetőleg mennyivel javítja a közigazgatás karbon-emissziós mérlegét.

A tendencia tehát már látszik és összességében pozitív. Nagy kérdés, hogy ezek a változások mennyire konzekvensen mennek végbe az e-ügyintézési törvényben kötelezett többi szervezetnél – figyelemmel arra is, hogy a jogszabály végrehajtásában lényeges különbségek tapasztalhatók.

Ennek kapcsán szükségesnek érezzük, hogy rámutassunk egy másik gyakorlati összefüggésre is. A Hivatali Kapura *bejövő* elektronikus iratok száma ugyanis alapvetően az ügyfélkör és az együttműködő szervek tájékozottságának függvénye. Erre az elektronikus ügyintézésre kötelezett szervezeteknek a saját tájékoztatóin, illetve e-ügyintézési felületein keresztül van ráhatása. Ezzel szemben a Hivatali Kapuról *kimenő* elektronikus iratok számának növekedése mögött a szervezet felkészültsége – a szervezeti állomány következetes oktatása, egy tudatos IT stratégia megvalósítása, konzekvens folyamatszervezés és a rendszerek összehangolása – áll. A valódi digitális átállás feltételezi, hogy ne csupán a szervek külső (ügyfelekkel és egymással) folytatott kapcsolatát, hanem azok belső folyamataiban is megvalósuljon. Ezek azok a faktorok, amelynek eredményeképpen digitális áttörésről beszélhetünk egy szervezetben. Ez utóbbival összefüggésben a fővárosi vizsgálat egyik fontos konzekvenciája, hogy a digitális áttörés kulcsa nem más, mint hogy a rendszerfejlesztéseknek

és az átfogó e-ügyintézési szervezetfejlesztésnek egymással szinkronban kell megtörténnie.

3. Konklúzió

Mi változott az e-ügyintézési törvény alkalmazásával? Röviden: a hitelességhez, ezáltal pedig az elektronikus kapcsolattartáshoz fűződő jogkövetkezmények. Az e-ügyintézési törvénnyel átemelt – az e-ügyintézési törvény szerint is 2016 nyarától alkalmazandó – eIDAS rendelet²⁹ értelmében ahhoz, hogy az elektronikusan benyújtott kérelmünknek közvetlen jogkövetkezményei legyenek, bizonyos személyhitelesítési (azonosítás) és dokumentumhitelesítési (e-aláírás) követelményeknek meg kell felelnie. Egy egyszerű e-mail ezeknek az elvárásoknak nyilvánvalóan nem felel meg, a kormányzat ezért is szélesítette ki jelentősen a Magyarország.hu (új címén: <https://szuf.magyarorszag.hu/>) szolgáltatásait.

Az információs társadalom megvalósulását az egyes nemzetgazdasági ágazatok digitális transzformációja kíséri. A precíziós mezőgazdaság térhódításával napjainkban is megállíthatatlanul alakul át az agrárium, a robot technológia terjedésével az ipar és a szolgáltató szektor (ld. Ipar 4.0). A közigazgatás digitális átállása ezekhez képest mindenképpen egy hosszabb folyamat lesz, amely 2018. év végéig már biztosan nem valósulhat meg.

Addig is azonban a néhány – a cikkünkben is példaként említett – figyelemre érdemes szervezet az elektronikus ügyintézés területén olyan jó példával jár elől, amit az átalakulási folyamat megértése és kiszélesítése érdekében minden érintettnek figyelni és követni érdemes.

Hivatkozott források:

SÁNTHA György: *A teljes körű elektronikus ügyintézés közigazgatási bevezetésének tapasztalatai – e-ügyintézési beszámoló az elmúlt évekről*, Új Magyar Közigazgatás, 11. évf. 3. szám, 52–60. o.

eEurope Stratégia – „eEurope 2002 An Information Society For All” (2000) forrás: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2000:0330:FIN:EN:PDF>, utolsó letöltés: 2018. 11. 26.

Digitális áttörés a főváros önkormányzatnál!: eGov Hírlevél, 2018. október 2., forrás: <https://hirlevel.egov.hu/2018/10/02/rendkivuli-hirunk-digitalis-attores-a-fovaras-onkormanyzatnal/>, utolsó letöltés: 2018.11.26.

Magyarország.hu, forrás: [https://szuf.magyarorszag.hu/ utolsó letöltés: 2018. 11. 26.](https://szuf.magyarorszag.hu/utolso-letoltés)

Központi Kormányzati Szolgáltatás Busz (KKSzB), forrás: <https://www.idomsoft.hu/index.php/rolunk/termek-es-szolgáltatások/123-termek/308-kozponti-kormanyzati-szolgalatasi-busz-kkszb> utolsó letöltés: 2018. 11. 26.

Hivatkozott jogszabályok és normatív utasítások:

Az elektronikus azonosítási és bizalmi szolgáltatásokról szóló 910/2014/EU rendelet (eIDAS)

Az elektronikus cégeljárásról és a cégiratok elektronikus úton történő megismeréséről szóló 2003. évi LXXXI. törvény
A bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény

Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (e-ügyintézési tv.)

A közigazgatási hatósági eljárási és szolgáltatás általános szabályairól szóló, korábbi, 2004. évi CXL. törvény (Ket.)

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény és egyes kapcsolódó törvények, valamint a miniszteri hatósági hatáskörök felülvizsgálatával összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXXIV. törvény

Az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet (e-ügyintézési vhr.)

Az önkormányzati ASP rendszerről szóló 257/2016. (VIII. 31.) Korm. rendelet

A központi hivatalok és a költségvetési szervek formában működő minisztériumi háttérintézmények felülvizsgálatával kapcsolatos intézkedésekről szóló 1312/2016.(VI. 13.) Korm. határozat

Az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet módosításáról szóló 521/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet

²⁹ Ld. az elektronikus azonosítási és bizalmi szolgáltatásokról szóló 910/2014/EU rendeletet (eIDAS rendelet), mely minden EU tagországra vonatkozik és amely – mint rendeletbe foglalt szabványosítási előírás – konzisztens jogi kereteket biztosít az elektronikus azonosítók és aláírások elfogadására.